

वैतेश्वर राजपत्र

वैतेश्वर गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ५) पाडुडाँडा, दोलखा, बागमती प्रदेश, नेपाल पुष २८ गते २०७९ (संख्या ५)

भाग २

जलस्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९

(गाउँ कार्यपालिकाबाट पारित)

(गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति २०७९-०९-२७)

प्रस्तावना:

वैतेश्वर गाउँपालिका क्षेत्र भित्र एक घर एक धारा अभियान संचालन गर्ने तथा स्वच्छ खानेपानीको पहुँच सबै गाउँपालिकाबासीहरूमा पुर्याउने उद्देश्यले स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्थापन गर्न, सम्बन्धित मुहानबाट सिंचाईको व्यवस्था गर्न, जलस्रोतको उपयोग संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिका भित्रका मूल, नदि तथा खोलाहरूको पानीको उपयोग, पानीमा आधारित योजना तथा व्यवसाय संचालन, स्थापना तथा दर्ता गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बान्छनीय भएकोले, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ को उपदफा (२) (ध) को अधिकार प्रयोग गरि वैतेश्वर गाउँ कार्यपालिकाले जलस्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ स्वीकृत गरी जारी गरेको छ।

परिच्छेद – १ (एक)

संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१. संक्षिप्त नाम विस्तार र प्रारम्भ :

क) यस कार्यविधिको नाम “ वैतेश्वर गाउँपालिकाको जलस्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९” रहेको छ।

ख) यस कार्यविधि वैतेश्वर गाउँपालिकाका भित्र लागू हुनेछ।

ग) यस कार्यविधि गाउँकार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मिति बाट लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा :

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा

क) **खानेपानी** : भन्नाले घरेलु तथा अन्य प्रयोगमा आपूर्ति हुने स्वच्छ पिउने पानी लाई सम्झनु पर्छ ।

ख) **प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत** : भन्नाले वैतेश्वर गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्झनु पर्छ ।

ग) **समिति** : भन्नाले यस कार्यविधि अनुसार गठन भएको खानेपानी उपभोक्ता समिति सम्झनु पर्छ ।

घ) **जलस्रोत** : भन्नाले गाउँपालिका भित्र रहेका भु-सतह वा भुमिगत वा अन्य जुनसुकै अवस्थामा रहेको पानी सम्झनु पर्दछ ।

ङ) **प्रमाणपत्र** : भन्नाले दफा (९) बमोजिम दिइने प्रमाणपत्रलाई सम्झनु पर्दछ ।

च) **उपभोक्ता** : भन्नाले जलस्रोत संग सम्बन्धित सेवा उपयोग गर्ने व्यक्ति वा संगठनलाई सम्झनु पर्दछ ।

छ) **गाउँपालिका** : भन्नाले वैतेश्वर गाउँपालिका पाँडुडाँडा, दोलखालाई सम्झनुपर्दछ ।

परिच्छेद -२ (दुई)

जलस्रोत समितिको व्यवस्था

३. स्थानीय जलस्रोत समिति

(१) यस गाउँपालिकामा रहेको मुहान दर्ता गर्न, खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता गर्न, उपभोक्ता समितिको विधान स्वीकृत गर्न, संशोधन गर्न, उपभोक्ता समितिहरू गाभिएर नयाँ बन्न स्वीकृति दिन, पानीको उपयोगको प्राथमिकता तोक्न, पानीमा आधारित व्यवसाय संचालनको स्वीकृति दिन वा नदिन खानेपानी तथा मुहान सम्बन्धि विवाद मिलाउन उजुरी उपर कारबाही गर्न उपभोक्ता समितिले लिने शुल्क स्वीकृत गर्न तथा यस कार्यविधि बमोजिमका अन्य अधिकार प्रयोग गर्न देहाय बमोजिमको एक गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समिति रहनेछ ।

क) अध्यक्ष – गाउँपालिका प्रमुख

ख) सदस्य – गाउँपालिका उपाध्यक्ष

ग) सदस्य – प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

घ) सदस्य – गाउँकार्यपालिकाको बैठकले मनोनित गाउँ सभा सदस्यहरू मध्येबाट एक जना

ङ) सदस्य सचिव – प्रशासन शाखाको प्रमुख

(२) समितिको बैठक समितिका अध्यक्षले तोकेको समय मिति र स्थानमा बस्नेछ ।

(३) समितिका सदस्यको ५१ प्रतिशत उपस्थिति भएमा समितिको बैठक बस्न गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) कुनै विषयमा मतदानबाट निर्णय गर्नु पर्ने भएमा समितिको उपस्थित सदस्य संख्याको दुई तिहाई सदस्यहरूको मतलाई गाउँ जलस्रोत समितिको निर्णय मानिनेछ ।

(५) यस समितिको बैठक सम्बन्धि अन्य कार्यविधि समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(६) समितिको निर्णय समितिका सदस्य सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।

- (७) समितिको कार्यालय वैतेश्वर गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा रहनेछ ।
(८) यस समितिमा समितिले आवश्यक देखेमा गाउँपालिकाका प्राविधिक, बिषयगत शाखा प्रमुखहरु जिल्ला तहका कार्यालय प्रतिनिधि, सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको प्रतिनिधि, छिमेकी पालिकाका प्रतिनिधि विषेशज्ञ आदिलाई आमन्त्रित गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद -३

मुहान तथा उपभोक्ता समिति दर्ता र संचालन

४. उपभोक्ता समिति दर्ता गर्नु पर्ने :

स्थानीय स्तरमा व्यक्तिगत वा सामुदायिक रुपमा आफ्नो निमित्त खानेपानी तथा सरसफाई एवं अन्य घरेलु प्रयोगका लागि गाउँपालिकामा खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता गरेर मात्र उपभोक्ता समिति संचालनमा ल्याउनु पर्नेछ । यस कार्यविधि बमोजिम दर्ता नगरी कसैले पनि उपभोक्ता समिति संचालनमा ल्याउनु हुदैन ।

५. खानेपानी मुहान दर्ता गर्नु पर्ने :

- (१) गाउँपालिकाको क्षेत्रमा खानेपानी उत्पादनको मुख्य श्रोत (मुल/ मुहान) बाट व्यवस्थापन गर्नु पर्ने अवस्थामा सो मुल सहित आधिकारिक खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता गर्नु पर्नेछ । खानेपानी उपभोक्ता समितिले खानेपानी व्यवस्थापन गरी सार्वजनिक उपभोग गर्नको लागि खानेपानी संकलन गर्ने मुख्य श्रोत मुहान (मुल) दर्ताको लागि गाउँपालिका समक्ष निवेदन गर्नु पर्नेछ । माग निवेदन भए पछि दफा (३) अनुसारको गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिले मुल दर्ता गर्न मिल्ने नमिल्ने सम्बन्धमा स्थलगत अध्ययन सहित छानविन गरी दर्ता सहितको अनुमती दिन सक्ने छ । उक्त मुलको पानीको उपयोगमा उपभोक्ता समितिको अधिकार रहनेछ ।
- (२) कुनै व्यक्तिको जग्गामा रहेको मुल खानेपानी समितिको नाममा दर्ता गर्नु परेमा उक्त जग्गा धनीको मन्जुरीनामा पेश गर्नु पर्नेछ । तर माथि लेखिए बमोजिमको मन्जुरीनामा बिना पनि बिगत देखि नै सामुदायिक रुपमा प्रयोग भएको निजी मुल वा मुहान गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलश्रोत समितिले अति आवश्यक ठानेको निजी जग्गामा रहेको मुल स्थानीय जलस्रोत समितिले निर्णय गरी सार्वजनिक प्रयोगको लागि ब्यवस्था गरि दिन सक्नेछ ।

६. उपभोक्ता समिति दर्ता:

(१) समिति दर्ता गर्न चाहने कुनै सात जना वा सो भन्दा बढी व्यक्तिहरुले समिति सम्बन्धी देहायको विवरण खुलाई तोकिएको दस्तुर तिरेको रसिद सहित गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समिति समक्ष अनुसूचि -१ बमोजिमको निवेदन दिनु पर्नेछ । निवेदन पेश गर्दा अनुसूची -२ बमोजिमका कागजपत्रहरु संलग्न राखी देहायको विवरण सहित पेश गर्नु पर्नेछ।

क) समितिको नाम

ख) उदेश्यहरु

ग) समितिका सदस्यहरुको नाम ठेगाना र पेशा

घ) कार्यालयको ठेगाना

ड) समिति संचालनको विधि र प्रक्रिया

- (२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भए पछि गाउँपालिका अध्यक्षको आदेशानुसार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक जाँचबुझको लागि सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको जानकारीको लागि ३५ दिने सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरि सम्बन्धित वडा, मुहान क्षेत्र तथा सार्वजनिक क्षेत्रमा सूचना टाँस गरि राय मागी विवाद भए नभएको जाँचबुझ गर्नु पर्नेछ ।
- (३) जाँचबुझको क्रममा कुनै कागजात नपुग भएमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले ७ दिन भित्र आवश्यक थप कागजात पेश गर्न लगाउन सक्नेछ ।
- (४) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई आवश्यक लागेमा गाउँपालिकाका प्राविधिकहरूलाई स्थलगत सर्वेक्षणको लागि खटाउन सक्नेछ । यसरी खटिने प्राविधिक समितिले मुहानको स्थिति, पानीको मात्रा वर्तमान प्रयोग, आर्थिक सामाजिक वातावरणीय तथा अन्य प्रभाव विवादको स्थिति लगायतका विषयहरू खुलाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।
- (५) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक जाँचबुझ गरी उपभोक्ता समिति दर्ता गर्न उचित ठानेमा दफा (३) बमोजिमको गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिमा पेश गरि समितिको निर्णय बमोजिम समितिको बिधान स्वीकृत गरेर उपभोक्ता समिति दर्ता गरि प्रमाण पत्र दिनेछ । गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिमा कुनै उपभोक्ता समिति दर्ता नगर्ने निर्णय गरेमा सो को जानकारी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले निर्णय भएको ३० दिन भित्र सम्बन्धित निवेदकलाई दिनु पर्नेछ।
- (६) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले प्रारम्भिक जाँचबुझ बमोजिम कुनै समिति दर्ता नगर्ने निर्णय गरेमा त्यसको सूचना निवेदकलाई निवेदन दिएको ३० दिन भित्र दिनु पर्नेछ र निवेदकले सूचना प्राप्त गरेको मितिले पैतिस दिन भित्र त्यस्तो निर्णय उपर गाउँपालिका अध्यक्ष समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ।
- (७) उपदफा (६) बमोजिमको उजुरी प्राप्त भए पछि गाउँपालिका प्रमुखले आवश्यक जाँचबुझ गरी त्यस्तो समिति दर्ता गर्न मनासिव ठहरिएमा सो समिति दर्ता गर्ने प्रकृयाको लागि गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिमा पेश गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई आदेश दिन सक्नेछ र गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिले दर्ता गर्न उचित रहेको निर्णय गरेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले उपभोक्ता समिति दर्ता गरि दिनु पर्नेछ ।

७. दोहोरो उपभोक्ता समिति दर्ता नगरिने:

कुनै स्रोतको उपयोग गर्न कुनै समिति दर्ता भई सकेपछि त्यस्तो उपभोक्ता समितिले उपयोग गर्ने पानीको परिमाणमा कटैती हुने गरि सोहि समितिको नाममा दर्ता भएको मुहानमा अर्को समिति दर्ता गरिने छैन।

८. समिति गठन प्रक्रिया:

- (१) सामूहिक लाभका लागि संस्थागत रुपमा जलस्रोतको उपयोग गर्न चाहिने ब्यक्तिहरूले यस कार्यविधिमा तोकिए बमोजिम खानेपानी उपभोक्ता समिति गठन गर्न सक्नेछन् ।

- (२) उपभोक्ता समिति गठन गर्दा कम्तिमा १५ दिन सार्वजनिक सूचना जारी गरि तोकिएको समय र स्थानमा सम्बन्धित मुहान भएको क्षेत्र वरिपरिका तथा मुहान उपभोग गर्ने उपभोक्ता लाभग्राही तथा प्रभावितहरूको आम भेला बसि भेलाको निर्णय बमोजिमको कार्य समिति चयन गरि अनुसूचि -५ लाई आधार मानी तयार गरिए बमोजिमको विधान स्वीकृत गरि मुहान दर्ताको लागि अध्यक्ष, कोषाध्यक्ष तथा सचिवलाई अख्तियार दिई गाउँपालिकामा पठाउने निर्णय गर्नु पर्नेछ।
- (३) कार्य समिति गठन गर्दा ७ देखि ११ सदस्यीय हुने गरि निर्माण गर्नु पर्नेछ। प्रमुख ४ पदमध्ये एक पद अनिवार्य रूपमा महिला सदस्यको लागि छुट्ट्याउनु पर्नेछ। कार्य समितिमा कुल संख्याको ३३ प्रतिशत महिला हुनु पर्नेछ।
- (४) खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ताको लागि सम्बन्धित वडाले समितिको निवेदन प्राप्त गरि सार्वजनिक सूचना मार्फत लाभान्वित व्यक्तिहरूको भेलाबाट सार्वजनिक मुचुल्का गरि समिति दर्ता गर्दा कुनै पनि सामाजिक, धार्मिक, जातीय, वातावरणीय, आर्थिक तथा अन्य क्षेत्रमा नकारात्मक प्राभाव पर्ने नपर्ने खुलाई मुचुल्का तयार पार्नु पर्नेछ। साथै वडाध्यक्षले वडा समितिको निर्णय संलग्न राखि समिति दर्ताको लागि कुनै विवाद तथा नकारात्मक प्रभाव नरहेको खुलाई अनुसूचि -४ बमोजिमको सिफारिस दिई पठाउनु पर्नेछ।

९. प्रमाण पत्र तथा नवीकरण:

- (१) यस दफा अन्तर्गत दिईने खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ताको प्रमाणपत्रको ढाँचा अनुसूचि -३ बमोजिम हुनेछ। उक्त प्रमाणपत्र प्रत्येक आर्थिक वर्ष अन्त्य भएको मितिले ३ महिना भित्र अनिवार्य रूपमा नवीकरण गर्नु पर्नेछ। तीन महिनासम्म पनि नवीकरण नगरेमा ६ महिना (पौष मसान्त) भित्र नवीकरण गर्न आएमा तोकिएको जरिवाना लिई नवीकरण गरि दिन सकिनेछ। ६ महिना सम्म पनि नवीकरण नगर्ने खानेपानी समिति स्वतः खारेज भएको मानिनेछ।
- (२) उपभोक्ता समिति दर्ताको लागि निवेदन दर्ता दस्तुर, समिति दर्ता दस्तुर, नवीकरण दस्तुर आर्थिक ऐनमा तोकिए बमोजिम हुनेछ। आर्थिक ऐनमा उल्लेख नभए सम्मका लागि निवेदन दर्ता दस्तुर रु. १००। (एक सय) समिति दर्ता दस्तुर रु. २०००।-(दुई हजार) नवीकरण दस्तुर वार्षिक रु. १०००- (एक हजार) र बिलम्ब जरिवाना रु. ५०० (पाँच सय) तिर्नु पर्नेछ।

१०. समिति संगठित संस्था मानिने

- (१) यस कार्यविधि अन्तर्गत दर्ता भएको समिति अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र संगठित समिति हुनेछ। सो समितिको सबै कामको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ।
- (२) समितिले व्यक्ति सरह आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न सक्नेछ र सो उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्नेछ।

११. संस्थाको सम्पति :

- (१) समितिले सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले समितिको विधान विपरित संस्थाको कुनै सम्पति दुरुपयोग गरेमा कब्जा गरेमा वा रोक्का राखेमा गाउँपालिकाले त्यस्तो सम्पति दुरुपयोग गर्ने कब्जा वा रोक्का राखेबाट लिई समितिलाई फिर्ता बुझाई दिन सक्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिको सम्पति फिर्ता गर्ने गरी गाउँपालिकाले गरेको कारवाहीमा चित्त नबुझे व्यक्तिले सम्बन्धित अदालतमा उजुर गर्न सक्नेछ।
- (३) समितिको सदस्य वा कर्मचारी लगायत कुनै व्यक्तिले समितिको कुनै सम्पति वा लिखत वा प्रतिष्ठा विरुद्ध कुनै अपराध वा विराम विरुद्ध कुनै अपराध वा विराम गरेमा समिति वा समितिको कुनै सदस्य उपर प्रचलित कानून बमोजिम गाउँपालिकाले कारवाही चलाउन सक्नेछ।

१२. यस अधि दर्ता भई वा नभई स्थापना भएका समितिले दर्ता गर्नु पर्ने :

- (१) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि तत्काल प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई वा नभई स्थापना भई गाउँपालिका भित्र संचालनमा रहेका समितिले पनि यो कार्यविधि प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्ष भित्र यो कार्यविधि बमोजिम गाउँपालिकामा सुचिकृत हुनु पर्नेछ। पहिल्यै दर्ता भएका समितिले गाउँपालिकामा सुचिकृत दर्ता हुनको लागि गत आ. व. सम्मको लेखा परिक्षण प्रतिवेदन र साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य रूपमा पेश गर्नु पर्नेछ।

१३. समितिको उद्देश्यहरूमा हेरफेर तथा विधान संशोधन

- (१) समितिको उद्देश्यहरूमा हेरफेर गर्न आवश्यक देखेमा वा समितिको विधानमा कुनै संशोधन गर्नु परेमा वा सो समितिलाई कुनै अर्को समितिमा गाभ्न उचित देखेमा सो समितिले सम्बन्धित प्रस्ताव तयार पारी सो प्रस्ताव उपर छलफल गर्न समितिको विधान बमोजिम साधारणसभा बोलाउनु पर्ने छ।
- (२) साधारण सभामा उपस्थित भएका जम्मा सदस्य संख्याको दुई तिहाई सदस्यहरूले प्रस्तावमा समर्थन जनाएमा सो प्रस्ताव साधारण सभाबाट पारित भएको मानिनेछ। यसरी साधारण सभाबाट पारित भएको संसोधित विधान गाउँपालिकाबाट स्वीकृत भएपछि मात्र लागू हुनेछ।

१४. समितिको वर्गिकरण :

दर्ता अनुमति प्राप्त गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचालनमा रहेका खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूको व्यवस्थापनबाट खानेपानी उपलब्ध गराउने उपभोक्ता सदस्य संख्याको आधारमा निम्न अनुसार उपभोक्ता समितिको बर्गिकरण हुनेछ।

१. ३०० जना वा सो भन्दा बढी उपभोक्ता सदस्य भएको (क) वर्ग
२. १०१ देखी २०० जना उपभोक्ता सदस्य भएको (ख) वर्ग
३. १०० जना सम्म उपभोक्ता सदस्य भएको (ग) वर्ग

१५. तदर्थ समिति गठन गर्न सकिने :

यस अघि दर्ता स्वीकृति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका र नयाँ अनुमति प्राप्त गरी स्थापना हुने उपभोक्ता समितिहरूले तोकिए बमोजिम एक वर्ष भित्र साधारण सभा गरी उपभोक्ता समिति गठन प्रकृया पूरा नगरेमा त्यस्ता तदर्थ समिति वा अवधि पूरा भएका उपभोक्ता समितिहरूलाई विघटन गरी संचालन नियमित गर्न गाउँपालिकाको तर्फबाट सम्बन्धित उपभोक्ता सदस्यहरू मध्येबाट तदर्थ समिति गठन गरी साधारण सभा समेतका आवश्यक प्रकृया पूरा गरी गराई व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

१६. महासंघ गठन गर्न सकिने :

(१) दर्ता स्वीकृति प्राप्त गरी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र संचालनमा रहेका खानेपानी उपभोक्ता समितिहरू मध्येबाट एक उपभोक्ता समितिलाई एक सदस्य मानी गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी उपभोक्ता महासंघ गठन गरी सोही संघको प्रत्यक्ष रेखदेख, सहयोगमा अन्य मातहतका सम्पूर्ण उपभोक्ता समितिहरूलाई व्यवस्थित रूपमा संचालन गर्न सकिनेछ।

१७. सेवा प्रदान गर्नु पर्ने:

- (१) खानेपानी उपभोक्ता समितिले आफ्नो प्रस्तावित क्षेत्र भित्रका उपभोक्तालाई समानताका आधारमा पानी तथा लाभको वितरण गर्नु पर्नेछ। यसरी सेवा वितरण गर्दा विधालय, स्वास्थ्य संस्था आदि लाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।
- (२) समितिले आफ्नो प्रास्तावित क्षेत्र भित्रका कसैलाई पनि साधारण सदस्य बन्न नदिन वा सेवा प्राप्त गर्नबाट बञ्चित गर्न पाइने छैन।
- (३) समितिले खानेपानी आपूर्ति गर्दा गाउँपालिकामा दर स्वीकृत गराई लाभग्राहीबाट संचालन खर्चको लागि न्यूनतम सेवा शुल्क लिन सकिनेछ।
- (४) समितिको विधान पालना गर्नु, तोकिएको समयमा शुल्क तिर्नु, पानीको गुणस्तर कायम गर्न मदत गर्नु, निर्माण भएका संरचनाको संरक्षण तथा मर्मतमा सहयोग गर्नु समितिका सदस्य तथा उपभोक्ताको कर्तव्य हुनेछ।

१८. साधारण सभा तथा लेखा परिक्षण :

- (१) समितिले विधान बमोजिम वार्षिक साधारण सभा गरि त्यसको प्रतिवेदन प्रत्येक वर्ष असोज मसान्त भित्र गाउँपालिकामा पठाउनु पर्नेछ।
- (२) उपभोक्ता समितिले विभिन्न क्षेत्रबाट प्राप्त गरेको आम्दानी र खर्चको स्पष्ट लेखा राखी प्रत्येक आ.व.को दर्तावाल लेखा परिक्षकबाट लेखा परिक्षण गराई आफ्नो समितिको हिसाबको विवरण सहितको लेखा परीक्षकको प्रतिवेदन, सामाजिक परिक्षणको प्रतिवेदन प्रत्येक वर्ष असोज मसान्त भित्र गाउँपालिकामा पठाउनु पर्नेछ।
- (३) उपदफा (१) र (२) बमोजिमको प्रतिवेदन प्राप्त नभएमा गाउँपालिकाले समिति नविकरण गर्ने छैन।

१९. हिसाब जाँच गर्ने :

- (१) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले आवश्यक देखेमा समितिको हिसाब आफूले नियुक्ति गरेको कुनै अधिकृत द्वारा समेत जाँच गराउन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम हिसाब जाँच गराए बापत गाउँपालिकाले जाँच बाट देखिन आएको समितिको मौज्जात रकमको सय कडा तिन प्रतिशतमा नबढाई आफूले निर्धारण गरेको दस्तुर असुल गरी लिन सक्नेछ।
- (३) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजातहरु वा सोधेको प्रश्नको जवाफ दिनु समितिका पदाधिकारी, सदस्य र कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ।
- (४) हिसाब जाँच गर्ने अधिकृतले गाउँपालिकाले तोकिएको म्याद भित्र हिसाब जाँची सो को प्रतिवेदन गाउँपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्ने छ र सो प्रतिवेदनको आधारमा समितिको कुनै सम्पति कुनै पदाधिकारी, सो संस्थाको सदस्य वा कर्मचारीले हिनामिना गरेको, नोक्सान गरेको वा दुरुपयोग गरेको छ भन्ने गाउँपालिकालाई लागेमा त्यस्तो पदाधिकारी, सदस्य वा कर्मचारीबाट सो हानी नोक्सानी असूल गर्न प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही गराउन सक्नेछ।
तर, प्रचलित कानूनले सजाय समेत हुने अपराध भएकोमा प्रचलित कानून बमोजिम मुद्दा चलाउन सक्नेछ।

२०. निर्देशन दिने :

गाउँपालिकाले समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालन गर्नु सम्बन्धित समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

२१. समितिको बिघटन :

- (१) समितिको बिधान बमोजिम कार्य संचालन गर्न नसकि वा अन्य कुनै कारण बश समिति बिघटन भएमा त्यस्तो सम्पूर्ण जाय जेथा गाउँपालिकामा सरेनेछ ।
- (२) उपदफा(१) बमोजिम बिघटन भएको समितिको दायित्वको हकमा सो समितिको जायजेथाले भ्याए सम्म त्यस्तो दायित्व गाउँपालिकाले ब्यहोर्नेछ ।समितिको जायजेथाले नभ्याएको दायित्वको जिम्मेवारी गाउँपालिकाले लिने छैन ।दायित्व ब्यहोर्ने प्रक्रिया क्रम र प्राथामिकतामा जलश्रोत समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

२२. नयाँ कार्यसमिति चयन :

समितिले आफ्नो विधान अनुसारको तोकिएको समयवधि भित्रमा नयाँ कार्य समिति चयन गर्नु पर्नेछ । समयवधि भित्र नयाँ कार्य समिति चयन हुन नसकेमा उक्त कार्य समितिको स्वत बिघटन भएको मानी अर्को कार्य समिति चयन नभए सम्म दफा (१५) बमोजिम गठन गरी संचलानको व्यवस्था गाउँपालिकाले गर्नेछ ।

परिच्छेद -४ (चार)

दण्ड, जरिवाना तथा पुनरावेदन

२३. दण्ड सजाय :

- (१) दफा ४ बमोजिम मुल दर्ता नगराई समिति स्थापना गरेमा वा दफा ६ बमोजिम दर्ता नगरी समिति संचालन गरेमा त्यस्ता समितिका सदस्यहरुलाई गाउँपालिकाले जनही पाँच हजार रुपैया सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
- (२) दफा (१८) बमोजिमका विवरणहरु गाउँपालिकामा नपठाएमा कार्य समितिका सदस्यहरुलाई गाउँपालिकाले जनही एक हजार रुपैयासम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ।
तर , कुनै सदस्यले दफा (१८) उल्लंघन हुन नदिन सकभर प्रयत्न गरेको थियो भन्ने सज्जतोषजनक प्रमाण पेश गर्न सकेमा निजलाई सजाय गरिने छैन।
- (३) दफा (१९) को उपदफा (३) बमोजिम हिसाब जाँच गर्ने सम्बन्धित अधिकृतले मागेको विवरण तथा कागजपत्र वा सोधेको प्रश्नको जवाफ नदिने सम्बन्धित पदाधिकारी,सदस्य वा कर्मचारीलाई गाउँपालिकाले पाँच हजार रुपैयाँ सम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
- (४) दफा (१३) बमोजिम गाउँपालिकाको स्वीकृत नलिई समितिको उद्देश्य तथा विधानमा हेरफेर गरेमा वा अर्को समिति सित गाभेमा वा समितिले आफ्नो उद्देश्यको प्रतिकूल हुने गरी काम कारवाही गरेमा वा गाउँपालिकाले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले त्यस्तो गर्ने समितिको दर्ता निलम्बन वा खारेज गर्न सक्नेछ।
- (५) कसैले बदनियतपूर्वक पानीको मुहान, संरचना अदिमा क्षति पुग्ने काम गरेमा ,विगारेमा,भत्काएमा तथा कुनै पनि पदार्थ या रसायन प्रयोग गरि पानी प्रदुषित वा विशक्त पारेमा गाउँपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही गर्न तथा बिगो असुल उपर गर्न सक्नेछ।

२४. पुनरावेदन तथा उजुरी :

- (१) दफा (२३) बमोजिम प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गरेको अन्तिम निर्णय उपर ३५(पैंतिस) दिन भित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन लाग्ने छ।
- (२) कुनै जल स्रोतको कुनै समितिले उपयोग गर्दा कसैलाई मर्का परेको व्यक्ति वा संगठनले त्यसको व्यहोरा खुलाई गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिमा उजुरी दिन सक्नेछ।

परिच्छेद -५ (पाँच)

संशोधन बचाउ र खारेजी

२५. खारेजी वा बचाउ :

- (१) यो कार्यविधि संशोधन वा खारेज गर्न अवश्यक देखेमा गाउँकार्यपालिकाले संशोधन वा खारेज गर्न सक्नेछ।
- (२) यो कार्यविधिमा उल्लेख गरिएका कुराहरुको हकमा यस कार्यविधि अनुसार र उल्लेख नभएमा हकमा प्रचलित ऐन नियम अनुसार हुनेछ।
- (३) जलस्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि लागू हुनु पूर्व जलस्रोत ऐन २०४९ तथा जलस्रोत नियमावली ,२०५० अन्तर्गत दर्ता भएका समिति यसै कार्यविधि बमोजिम दर्ता भए सरह मानिनेछ।

(४) यो कार्यबिधिमा भएको व्यवस्थापन संघीय कानून , प्रदेश कानून तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ सँग बाझिएमा बाझिएको हद सम्म स्वतःनिष्कृत हुनेछ ।

अनुसुची- १

दफा ६(१) संग सम्बन्धित)

निवेदन पत्रको ढाँचा

श्री अध्यक्ष ज्यू,
स्थानीय जलस्रोत समिति,
वैतेश्वर गाउँपालिका
पाँडुडाँडा, दोलखा ।

महोदय,

हामीलेउपभोक्ता समिति गठन गरी दर्ता गराउन चाहेकोले तहाँ गाउँपालिकाको जलस्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि २०७९ को दफा (५) र (६) बमोजिम उपभोक्ता समिति दर्ता गराउन देहायको विवरण खुलाई प्रस्तावित उपभोक्ता समितिको २ प्रति विधान र एक सय रुपैया दस्तुर सहित दरखास्त दिएका छौं ।

विवरण

१. उपभोक्ता संस्थाको नाम :

२. कार्यक्षेत्र :

३. उद्देश्यहरु :

(क)

(ख)

(ग)

समितिको विवरण

क्र.सं.	नाम	ठेगाना	पद	पेशा	सम्पर्क नं.

४. उपयोग गरिने जलस्रोतको विवरण

क) जलस्रोतका नाम र रहेको ठाउँ :

ख) जलस्रोतबाट गरिने प्रयोग :

ग) उपभोक्ता संस्थाले उपयोग गर्न चाहेको जलस्रोतको परिमाण :

घ) उक्त जलस्रोतको हाल भैरहेको उपयोग :

५. उपभोक्ता संस्थाले पुर्याउन चाहेको सेवा सम्बन्धी विवरण

(क) सेवाको किसिम

(ख) सेवा पुर्याउने क्षेत्र

खण्ड ५) संख्या ५ वैतेश्वर राजपत्र भाग २ मिति २०७९।०९।२८

(ग) सेवाबाट लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरूको संख्या

(घ) भविश्यमा सेवा विस्तार गर्न सकिने सम्भावना

६. अनुमानित लागत तथा आर्थिक स्रोतको विवरण :

७. कार्यालयको ठेगाना :

"वैतेश्वर गाउँपालिका जलस्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९" को सम्पूर्ण प्रावधानहरूको पालना गर्न मञ्जुर छौं ।
माथि उल्लेखित व्यहोरा ठीक साँचो छ, झुठा ठहरेमा कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला ।

निवेदक,

उपभोक्ता संस्थाको तर्फबाट दरखास्त दिनेको

समितिको छाप

सही :

नाम :

पद :

ठेगाना :

मिति :

सम्पर्क नं.:

अनुसूची - २
(दफा ६(१)संग सम्बन्धित)

निवेदन साथ संलग्न गर्नु पर्ने कागजातहरु

१. अनुसूची -१ बमोजिमको निवेदन फारम थान १ ।
२. अनुसूचि -५ बमोजिमको विधान ३ प्रति (हरेक पानामा सम्पूर्ण सदस्यहरुले सही गरी समितिको छाप लगाईएको ।
३. पदाधिकारीहरुको नागरिकताको प्रमाणित प्रतिलिपि ।
४. सर्जमिन मुचुल्कामा हस्ताक्षर गर्ने सर्वसाधारणको नागरिकताको प्रतिलिपि ।
५. वडा कार्यालयको निर्णय सहितको अनुसूचि -४ बमोजिमको सिफारिश पत्र ।
६. साधारण सभाको निर्णयको प्रतिलिपि (संस्था दर्ता सम्बन्धि मनसाय, पदाधिकारी चयन, अख्तियारी प्रदान । (शुरु आम भेलामा वडाको निर्वाचित पदाधिकारीको उपस्थिति सहितको निर्णयको प्रतिलिपि)।
७. मुहानको प्राविधिक नक्शा वा सामुदायिक नक्शा (प्रमाणित) ।
८. उपभोक्ता तथा समुदाय देखि मुहानको दुरी ।
९. मुहान व्यक्तिगत भएमा मञ्जुरीनामा तथा लालपुर्जाको प्रतिलिपि ।
- १०.सम्बन्धित वडा कार्यालयले तयार पारेको सर्जमिन मुचुल्का ।
११. गाउँपालिकाको राजश्व शाखामा रु.१००। तिरेको नगदि रसिद ।
१२. सम्बन्धित वडामा वन उपभोक्ता समिति गठन भएको उक्त वन क्षेत्र भित्र खानेपानी उपभोक्ता समितिको मुहान पर्ने नपर्ने हो सो सम्बन्धमा वन उपभोक्ता समितिको समितिको सिफारिस पत्र ।
१३. खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ताका लागि सहयोग गर्ने संस्था भए संस्थाको आर्थिक प्रतिवद्धता सहितको सिफारिस पत्र ।
- १४.समितिको छाप ।

अनुसूची - ३

(दफा -९(१) सँग सम्बन्धित)

वैतेश्वर गाउँपालिका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

पाँडुडाँडा, दोलखा ।

दर्ता नम्बर

दर्ता मिति

खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता प्रमाण -पत्र ।

श्री

वैतेश्वर गाउँपालिका-....., ।

वैतेश्वर गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय जलस्रोत समितिको मिति को निर्णयानुसार

.....(सम्बन्धित उपभोक्ता समितिको नाम)

.....लाई खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन कार्यविधि ,२०७९ को दफा ५ र ६

बमोजिम साल.....महिना गतेमा यस कार्यालयमा दर्ता गरी यो दर्ता

प्रमाण प्रदान गरिएको छ , वैतेश्वर गाउँपालिकाको जलस्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि ,२०७९ बमोजिम

आफ्नो कार्य सञ्चालन गर्नु होला ।

१. उपयोग गर्ने मुहानको नाम र ठेगाना :

सही

नाम ,थर

पद

खण्ड ५) संख्या ५ वैतेश्वर राजपत्र भाग २ मिति २०७९।०९।२८

क्र.स.	नवीकरण भएको मिति	नवीकरण दस्तुर /भौचर न./मिति	नवीकरण गर्ने अधिकारीको दस्तखत	कैफियत

१. यो प्रमाणपत्र प्रत्येक आ. व. अन्त्य भएको ३ महिना भित्र नवीकरण गर्नु पर्नेछ । अन्यथा तोके बमोजिमको जरिवाना लाग्नेछ । ३ वर्ष सम्म नवीकरण नहुने समिति स्वतः खारेज हुनेछ ।
२. उपभोक्ता समिति संचालन गर्दा तथा मुहानको उपयोग गर्दा "वैतेश्वर गाउँपालिकाको जलस्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि , २०७९" को पूर्ण रूपमा पालना गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची - ४

(दफा- ८ (४) संग सम्बन्धित)

वडाको सिफारिशको ढाँचा

श्री स्थानीय जलस्रोत समिति ,
वैतेश्वर गाउँपालिका
पाँडुडाँडा, दोलखा ।

मिति

विषय:- खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता सम्बन्धमा ।

उपरोक्त सम्बन्धमा वैतेश्वर गाउँपालिका अन्तर्गत वडा नं मा संचालन हुने योजनाको लागि मुहानको पानी उपयोग गर्ने गरि.....उपभोक्ता समिति गठन भएकोले उक्त समिति तथा मुहान दर्ता गर्दा कुनै पनि सामाजिक, आर्थिक वातावरणीय,.....लगायतका क्षेत्रमा नकारात्मक प्रभाव नपर्ने भएको हुँदा उक्त खानेपानी उपभोक्ता समिति दर्ता गर्न सिफारिस गरिन्छ । साथै सो सम्बन्धमा वडा समितिको निर्णयको प्रतिलिपि तथा सार्वजनिक मुचुल्का यसै पत्रसाथ संलग्न राखि पठाएको छ ।

.....

(.....)

वडा अध्यक्ष

अनुसूचि-५

(दफा- ८ (४) संग सम्बन्धित)

मुचुल्काको ढाँचा

लिखितम् हामी तपशिलमा लेखिएका मानिसहरु आगे हामीले जिल्ला.....,
.....गाउँपालिका/नगरपालिका.....नं.वडा.....टोल.....
.....खानेपानी मुहान रहेको छ । उक्त मुहान दर्ता पश्चात सामाजिक, धार्मिक, जातिय, वातावरणीय,
आर्थिक तथा अन्य क्षेत्रमा असर नपर्ने कुरा खुल्न आउँछ । यो व्यहोरा हाम्रो चित्त बुझि हामीलाई थाहा भएसम्मको
सहि सत्य व्यहोरा आफ्नो इमान, धर्म सम्झेर पछिसम्म कुनै फरक नपर्ने गरी लेखिलेखाई अनुसार सहिछाप
गरिदियोँ ।

तपसिल

वडा अध्यक्ष.....नं.श्री.....

निवेदक:.....

साक्षीहरु:

१).....जिल्ला.....गाउँपालिका/नगरपालिका.....नं.वडा बस्ने
ना.प्र.प.नं.....वर्ष.....का श्री..... १

२).....जिल्ला.....गाउँपालिका/नगरपालिका.....नं.वडा बस्ने
ना.प्र.प.नं.....वर्ष.....का श्री..... २

३).....जिल्ला.....गाउँपालिका/नगरपालिका.....नं.वडा बस्ने
ना.प्र.प.नं.....वर्ष.....का श्री..... ३

४).....जिल्ला.....गाउँपालिका/नगरपालिका.....नं.वडा बस्ने
ना.प्र.प.नं.....वर्ष.....का श्री..... ३

इति सम्बत्गते, रोज.....शुभम्.....

अनुसूचि - ६

(दफा ८ (२) संग सम्बन्धित)

विधानमा संलग्न गर्नु पर्ने विवरण तथा विधानको नमूना

उपभोक्ता समितिको विधानमा समिति सम्बन्धी देहायका विवरण खुलाउनु पर्नेछ

- (क) पुरा नाम र ठेगाना,
- (ख) उद्देश्य तथा कार्य क्षेत्र ,
- (ग) सदस्यको लागि योग्यता र सदस्यता शुल्क,
- (घ) सदस्यको निस्काशन र राजीनामा ,
- (ङ) हकदावी, नामसारी वा हकवालाको मनोनयन ,
- (च) साधारण सभा सम्बन्धी सञ्चालक समितिको गठन (निर्वाचन एवं काम,कर्तव्य तथा अधिकार सम्बन्धी)
- (छ) सञ्चालक पदमा वहाल रहन नसक्ने अवस्था,
- (ज) सञ्चालक समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि,
- (झ) कोष र लेखा परिक्षण
- (ञ) विधान संशोधन,
- (ट) विघटन,
- (ठ) विविध ।

आज्ञाले

ऋषिराम ज्ञवाली

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत